

Zemnice 13. století z Plzně-Roudné

FRANTIŠEK FRÝDA

Na samém konci 13. století, někdy kolem roku 1295, je založeno královské město Plzeň na pozemcích vsi Malice patřící Chotěšovskému klášteru (Strnad, 1909, 1925; Bělohlávek, 1965). Tato zaniklá ves se rozprostírala v blízkosti kostela Všech svatých severně od města. Městská severní brána a předměstí za řekou Mží nesou její jméno až do 17. století.

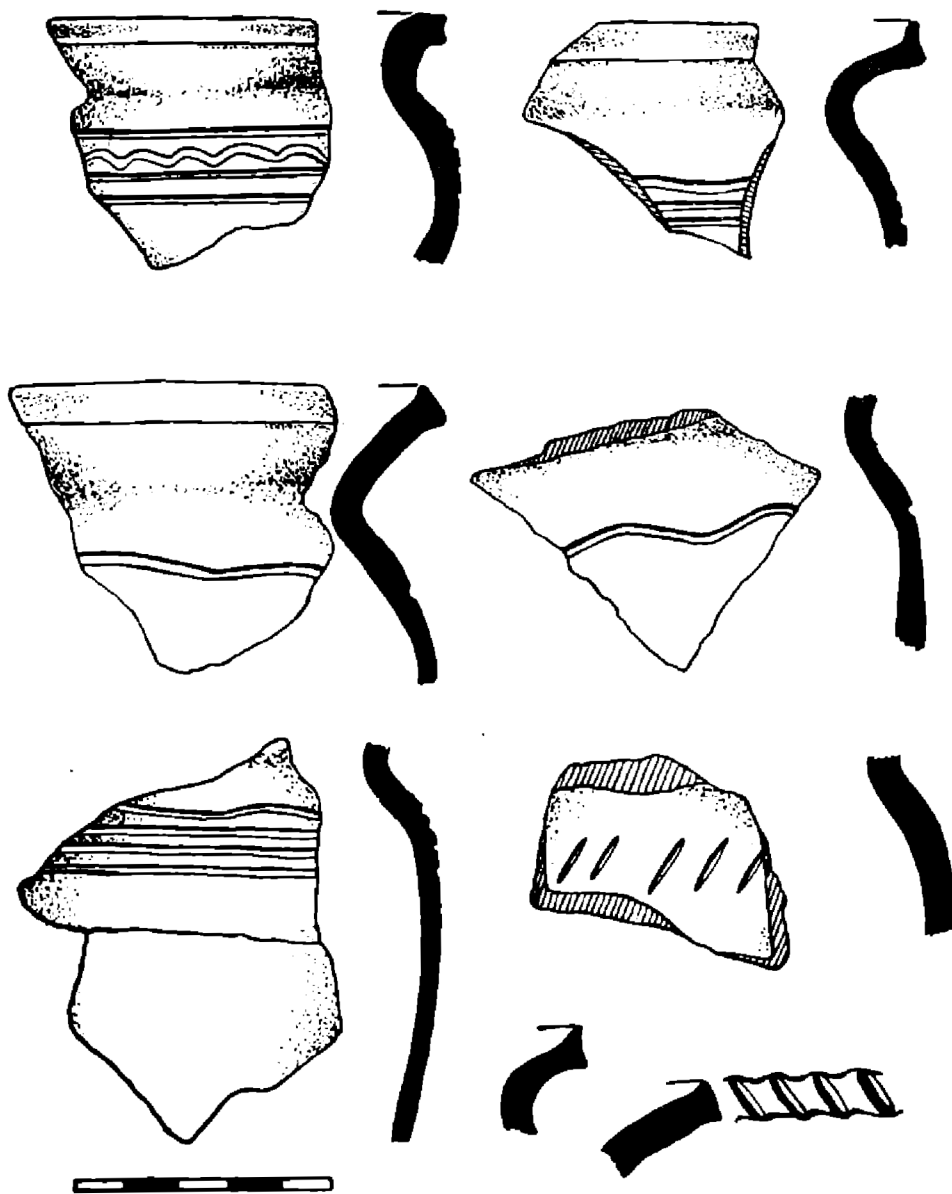
Ves Malice je prvně připomínána r. 1288, kdy král Václav II. potvrzuje chotěšovskému klášteru majetek ve vsi Malice (Bělohlávek, 1965). Skutečnost, že ves Malice stála před založením středověkého města Plzně, je uznávána ještě v první třetině 14. století, jak o tom svědčí listina z 22. dubna 1322 vydaná Janem Lucemburským řádu německých rytířů, kterou jsou uváděni na faru při kostele sv. Bartoloměje v Plzni. V této listině je kostel sv. Bartoloměje na plzeňském náměstí nazýván filiálním kostelem příslušným ke kostelu Všech svatých (Strnad, 1891, č. 17). Jméno vsi Malice je pak připomínáno v závěti rychtáře Jindřicha roku 1406, kdy odkazuje dvůr v Malicích své dceři (Strnad, 1891, č. 218).

Dochovaná podoba kostela Všech svatých je až ze 14. století, některé detaily nadzákladového zdiva však neodporují možnosti, že kostel je v obvodovém zdivu lodi starší a byl ve 14. století přestavěn, jak tomu nasvědčují i odkazy na stavbu kostela v letech 1380 až 1387 (Strnad, 1891, č. 131, 134, 153).

Osídlení v blízkosti kostela Všech svatých bylo dosud pouze předpokládáno na základě zmíněných pramenů. Archeologicky bylo prokázáno až v roce 1976, kdy bylo středověké pracoviště Západočeského muzea v Plzni upozorněno na nálezy středověké keramiky ve výkopu pro potrubí teplovodu na mírném svahu severně od kostela Všech svatých. Výkop pro uložení teplovodu byl veden soukromým pozemkem p. č. 11698 blízko hřbitovní zdi kostela Všech svatých a dosahoval šířky 6 metrů a hloubky 4 metry. Zemní práce narušily kulturní vrstvu o síle 10 až 15 cm s pěti objekty rozloženými v celkové délce třiceti metrů. Objekty 2, 3 a 5 byly zbytky mísovitých jam o průměru 60 až 80 cm, zahloubených 40–60 cm do písčitého podloží, obsahujících zlomkovou keramiku poloviny 13. století a zvířecí kosti. Objekt 4 byla kotlovitá odpadní jáma s keramikou 15. století.

Objekt 1 v profilu výkopu teplovodu byl dlouhý 410 cm a zahlouben 80 cm do písčitého podloží. Objekt 1 byl interpretován jako roh zemnice s kúlovou jamkou v rohu a destrukcí spálených prken uložených ve vrstvách v přepálené hlíně zásypu objektu ve směru obou stěn chaty. Nad rohovou kúlovou jamkou se zbytky zuhelnatělých prken křížily. Při dně torza zemnice byla nalezena zlomková keramika poloviny 13. století a úlomky zvířecích kostí. Na severozápadní straně při stěně byla vrstvička uhlíků silná 6 cm, která byla zbytkem dřeva původní konstrukce stavby.

Vlastní torzo zemnice bylo lemováno v šířce 1 m směrem do svahu třicetimetřovým snížením terénu odděleným od ostatního mírně svažitého terénu otiskem kulatiny o průměru 20 cm. Kulatina byla svrchu přetažená hlínou.

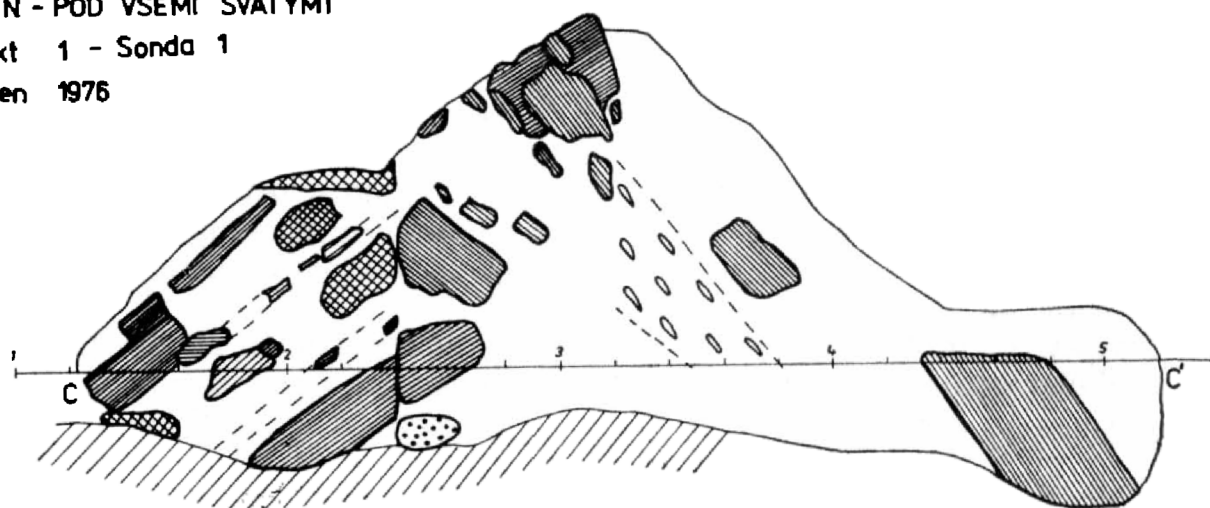

Obr. 1. Plzeň-Roudná, Pod Všemi svatými. Zemnice, výběr keramiky.

PLZEŇ - POD VŠEMI SVATÝMI

Objekt 1 - Sonda 1

Červen 1976

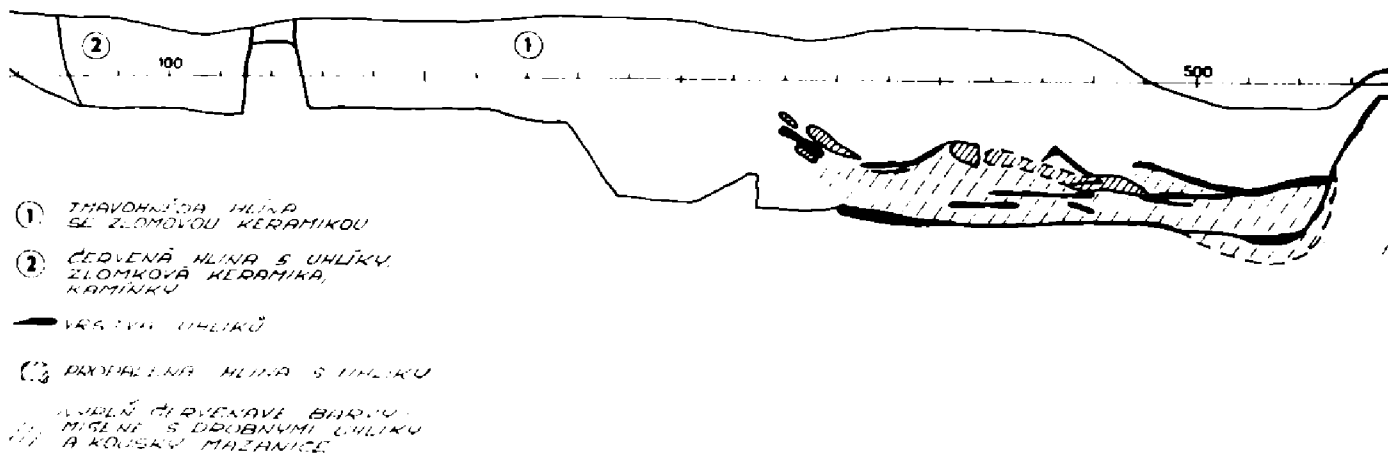
- Hlína vypálená do červena
- Spálená dřeva
- Stopově průběh uhlíků
- Neurčitelný průběh uhlíků

Obr. 2. Plzeň-Roudná, Pod Všemi svatými. Objekt 1 v sondě 1.

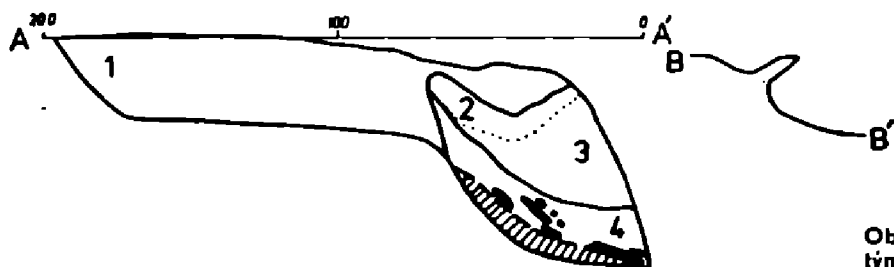
PLZEŇ - POD VŠEMI SVATÝMI

Objekt 1

Duben 1976

Obr. 3. Plzeň-Roudná, Pod Všemi svatými. Objekt 1 v sondě 1.

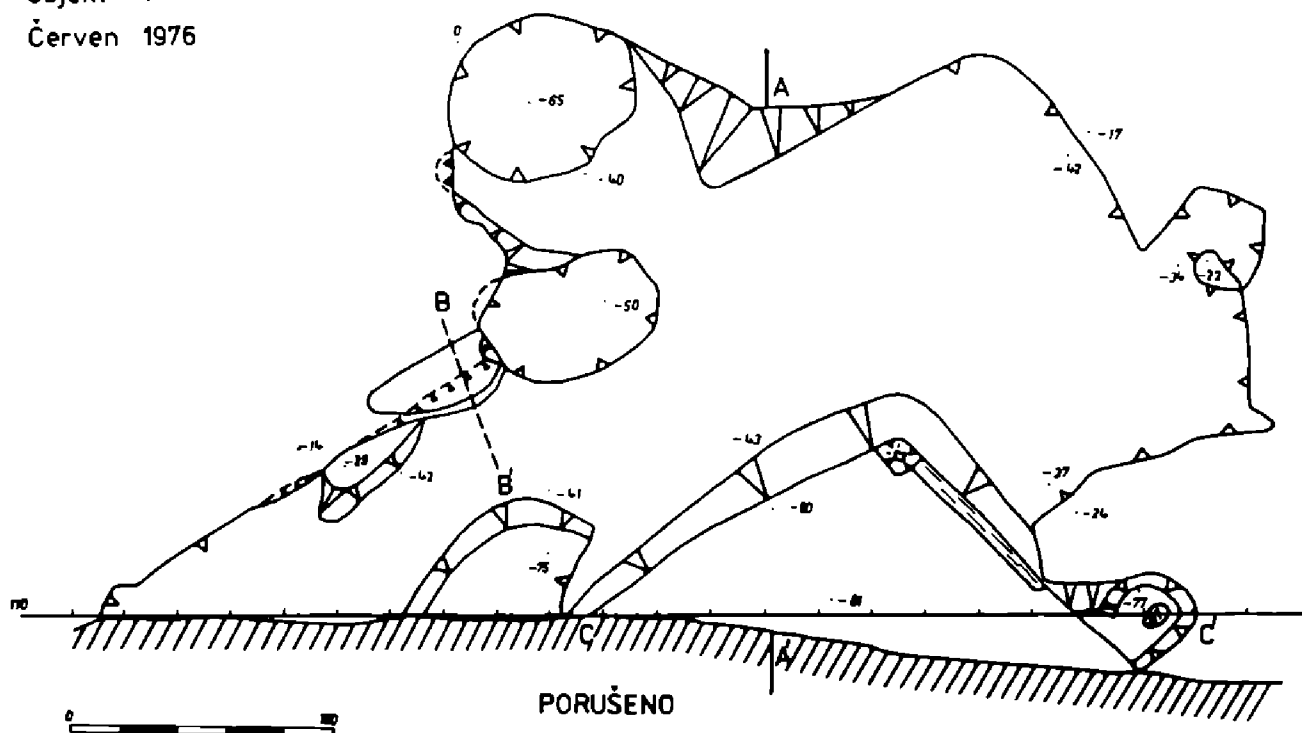

Obr. 4. Plzeň-Roudná, Pod Všemi svatými. Objekt 1, řez A-A', řez B-B'.

PLZEŇ - POD VŠEMI SVATÝMI

Objekt 1

Červen 1976

Obr. 5. Plzeň-Roudná, Pod Všemi svatými. Objekt 1.

Vzhledem k torzovitosti objektu můžeme pouze konstatovat, že se jedná o roh zahloubené stavby vestavěné kolmo do svažitého terénu, od něhož je vlastní objekt izolován upraveným bezprostředním okolím. Podle umístění objektu v terénu lze předpokládat orientaci JV—SZ s delšími stranami po vrstevnici. Zajímavým prvkem zachované části této zemnice je otisk kulatiny s přetaženou hlínou. Můžeme uvažovat i o možnosti, že obvodová plošina na JZ straně mezi vlastním objektem a okolním svažitým terénem byla kryta střechou přetaženou až k zemi a uchycenou na zmíněnou kulatinu. Takováto konstrukce střechy by pak poměrně dobře chránila lehkou prkennou stavbu před povětrnostními vlivy. Střecha byla zřejmě kryta došky nebo jen drnem, protože v celém objektu nebyl nalezen větší počet hřebíků, který by signalizoval případné překrytí šindelem.

Nález zemnice v blízkosti kostela Všech svatých v Plzni je prvním nálezem zemnice na Plzeňsku z období raného středověku a získaná keramika prokázala, že se jedná o pozůstatky osídlení užší plzeňské kotliny před založením středověkého města.

Záchranný výzkum v trase teplovodu prokázal vesnické osídlení (4 objekty a kulturní vrstva) v blízkosti kostela Všech svatých z poloviny 13. století. Vzhledem k tomu, že v blízkosti tohoto kostela je doložena písemnými prameny před založením města ves Malice, můžeme usuzovat, že výzkum v roce 1976 zachytil její část, nepředpokládáme-li, že v blízkosti zmíněného kostela byly vesnice dvě, z nichž jedna není doložena písemnými prameny.

Literatura

Bělohlávek, M.: Dějiny Plzně. 1. Plzeň, s. 35—38.

Strnad, J., 1891: Listář královského města Plzně a druhy poddaných osad. Plzeň.

Strnad, J., 1909: Nejstarší místopis Plzně do válek husitských. In: Sborník Městského historického musea v Plzni. 1.

Strnad, J., 1925: Dějiny Plzně před válkou třicetiletou. In: Plzeň a Plzeňsko — popis školního okresu plzeňského a blovického. Plzeň, s. 62.

Halbgrubenhäuser aus dem 13. Jh. aus Plzeň-Roudná

Im J. 1976 wurde bei einer Rettungsgrabung der mittelalterlichen Abteilung des Westböhmisches Museums zu Plzeň der Teil eines Halbgrubenhauses abgedeckt, das vom Graben einer Warmwasserleitung in Plzeň-Roudná nördlich der Allerheiligen-Kirche angeschnitten wurde. In der Umgebung der Kirche setzte man nach schriftlichen Quellen das Dorf Malice voraus, auf dessen Gemarkung um das J. 1295 die Stadt Plzeň gegründet wurde. Bei der Grabung wurde die Ecke des Halbgrubenhauses mit Resten verbrannter Bretter der Wandkonstruktion abgedeckt. Keramikfunde datieren das Objekt in die Mitte des 13. Jh. Der Graben für die Warmwasserleitung störte in der Umgebung des Objektes eine Kulturschicht und vier Gruben mit dem Inhalt von Keramikscherben und Tierknochen. Es ist anzunehmen, dass der bei der Grabung abgedeckte Teil des Halbgrubenhauses ein zum Dorfe Malice gehörender Siedlungsrest ist.

Abb. 1. Plzeň-Roudná, Pod Všemi svatými. Halbgrubenhäuser, Keramikauswahl.

Abb. 2. Plzeň-Roudná, Pod Všemi svatými. Objekt 1 im Schnitt 1.

Abb. 3. Plzeň-Roudná, Pod Všemi svatými, Objekt 1 im Schnitt 1.

Abb. 4. Plzeň-Roudná, Pod Všemi svatými. Objekt 1, Schnitt A—A', Schnitt B—B'.

Abb. 5. Plzeň-Roudná, Pod Všemi svatými. Objekt 1.